

Polisen och dopningspreventivt arbete

– En enkätstudie bland poliser

Tobias Elgán, Pia Kvillemo, Anna Strandberg och
Johanna Gripenberg

RAPPORT NR 76

STADs rapportserie, 2023
Rapport nummer 76
ISSN: 1654-7497
ISBN: 978-91-986697-9-4

www.stad.org

Rapporten kan laddas ned från STADs hemsida: www.stad.org

FÖRORD

STAD (Stockholm förebygger alkohol- och drogproblem) startade 1995 som ett tioårigt projekt med uppdrag att identifiera, tillämpa och utvärdera lovande metoder för prevention inom alkohol- och narkotikaområdet. Projektet initierades efter en översyn av missbruksvården i Stockholms län, där Landstinget (nuvarande Region Stockholm) och Stockholms kommun gemensamt beslutade att göra en mer långsiktig satsning på metodutveckling. Sedan 2010 är STAD en enhet inom Centrum för psykiatrforskning.

STADs arbete kännetecknas av ett tätt samspel mellan praktik och forskning där kunskaper från utvärderingar omsätts till praktik och de praktiska metoderna utsätts för kritisk och konstruktiv granskning. Kunskapen om vad som kännetecknar effektiv prevention har ökat under de senaste tio åren men det finns fortfarande ett stort behov av att utveckla och testa nya samhällsbaserade preventiva metoder.

I studien som presenteras i denna rapport har STAD samlat in enkätdata från poliser i samtliga sju polisregioner i Sverige. Syftet var att undersöka polisens syn på dopning och förutsättningar för ett effektivt dopningspreventivt arbete. Vi vill passa på att tacka alla som bidragit till utveckling av enkäten och datainsamlingen, speciellt Johan Ekström, Maria Papanikolaou, Hans Mellberg och Patrick Widell vid Polismyndigheten samt Patrik Gunnarsson vid Länsstyrelsen i Västernorrland. Den nationella samordnaren vid STAD och STADs övriga dopningsteam har alla bidragit till arbetet. Vi vill också passa på att tacka alla respondenter som generöst delat med sig av sina svar och erfarenheter relaterade till dopning. Studien har genomförts med medel från Folkhälsomyndigheten.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRORD.....	3
INNEHÅLLSFÖRTECKNING	4
SAMMANFATTNING	5
BAKGRUND.....	7
Syfte.....	8
METOD	9
Urval av deltagare	9
Enkäten.....	9
Genomförande.....	9
RESULTAT	10
Dopning som samhällsproblem och polisiärt dopningsarbete.....	11
Tillgänglighet till dopning	12
Förutsättningar för polisiärt arbete mot dopning	13
Samverkan med andra aktörer	14
Reflektioner kring dopningspreventivt arbete	16
Generella åtgärder	16
Åtgärder på gym	16
Åtgärder relaterat till Polisens arbete mot dopning	17
Hinder i Polisens dopningspreventiva arbete	17
DISKUSSION.....	18
Styrkor och svagheter	20
Slutsats.....	20
Rekommendationer:.....	20
REFERENSER	22

SAMMANFATTNING

Bakgrund: Dopning har under de senaste decennierna kommit att uppmärksammas som ett växande samhällsproblem. Undersökningar som gjorts uppskattar att omkring en till fyra procent av befolkningen använder dopningspreparat. Dopningsbruk innebär risker för allvarliga hälsoproblem såsom hjärtförstoring, testikelförkrympning, potensproblem, förstörd klitoris, infertilitet, ökad aggressivitet, minskad empati och depression. Gym och träningsanläggningar är en högriskmiljö för dopningsbruk. I samproduktion med nyckelaktörer har STAD utvecklat metoden 100% Ren Hårdträning som är ett multikomponentprogram som omfattar samverkan, utbildning av gyppersonal, samordnare och polis, policyarbete och certifiering av gym. Bland annat ska det finnas ett etablerat samarbete mellan gym och polis och Polisen ska utföra tillsyn på gymmen. Att Polisen har en förståelse för dopningsfrågan och att adekvata resurser avsätts är viktiga förutsättningar för ett effektivt dopningspreventivt arbete.

Syfte: Att undersöka polisens syn på dopning och dopningsrelaterade problem i samhället samt att undersöka förutsättningar för och genomförande av ett effektivt dopningspreventivt arbete.

Metod: En tvärsnittundersökning bland anställda inom Polismyndigheten. Urvalet är ett bekvämlighetsurval som rekryterats på två olika sätt. Ett urval gjordes av tre poliser med samordnande funktion och de skulle bjuda in kollegor som tidigare tagit del av en två timmar lång föreläsning om dopning men även kollegor som inte tagit del av föreläsningen. Ett andra urval bestod av personer som anmält sig till en digital halvdagsutbildning om dopningspreventivt arbete riktat till poliser. Totalt bjöds 810 poliser in till att besvara en webbenkät. Datainsamling pågick mellan oktober 2020 och december 2021.

Resultat: Totalt besvarades enkäten av 597 personer (73,7 % svarsfrekvens). En majoritet (62,6 %) av respondenterna anser att dopning är ett samhällsproblem och anser att dopning förekommer i en rad andra brott såsom våldsbrott, våld i nära relationer, narkotikarelaterad brottslighet och gängkriminalitet. Drygt 26 procent upplever att tillgängligheten på dopning har ökat under de senaste tre åren vilket framför allt tillskrivs en ökad näthandel. 54,4 procent anger att de någon gång i månaden eller oftare möter personer som använder eller som de misstänker använder dopningspreparat och 38,5 procent att de gör det någon gång per år. 96,3 procent anser att det ingår i deras arbetsuppgifter att arbeta mot dopning, men 63,8 procent anser samtidigt att dopningsfrågan inte prioriteras inom deras lokalpolisområde. Orsaker till detta tillskrivs ett behov inom poliskåren för kunskapsutveckling och otillräckliga resurser och 73,6 procent rapporterar också att det saknas vidareutbildning i deras arbete mot dopning och 57,1 procent att det saknas resurser, exempelvis personella resurser. 11,6 procent angav att deras lokalpolisområde arbetar med tillsynsbesök på gym någon gång per månad eller oftare, 34,1 procent att det görs någon gång per år och 26,8 procent att det aldrig görs. 56,0 procent efterfrågade ett förenklat förfarande vid

dopningstestning eftersom de upplever att nuvarande testprocedur är ett hinder. Andra hinder som nämndes i fritextsvar var det låga straffvärdet för dopningsbrott och att postlagen försvårar hantering av försändelser vid misstanke om att den innehåller dopningspreparat.

Slutsats: Det finns ett behov av att utveckla och effektivisera Polisens dopningsförebyggande arbete. Resultaten som presenterats i föreliggande rapport utgör grund för rekommendationer kopplade till Polisens organisation.

Rekommendationer:

- Kunskapsnivån kring dopning, dess konsekvenser och samband med andra brott bör höjas bland poliser, inte minst förundersökningsledare.
- Inrättande av standardiserad vidareutbildning om dopning riktad till poliser, inklusive förundersökningsledare, bör övervägas.
- Dopningsfrågan bör ges ökad prioritet inom Polismyndigheten.
- Adekvata resurser för dopningspreventivt arbete bör avsättas inom Polismyndigheten.
- Fler gym och träningsanläggningar bör arbeta aktivt mot dopning genom exempelvis ett systematiskt policyarbete, tydliga rutiner och samverkan med berörda aktörer, inklusive Polisen. En metod som kan spridas och implementeras är 100% Ren Hårdträning.
- En samverkansstruktur mellan lokalpolisområden och gym bör främjas, exempelvis genom samverkansavtal och kontaktpoliser.
- Kunskapsnivån kring dopning bör höjas bland andra professioner såsom åklagare och Justitieombudsmannen (JO).
- Översyn över dopningstestförfarande bör göras för att underlätta dopningstester.
- Översyn av dopningslagstiftning, inklusive påföljder, och postlagen bör göras för att underlätta det dopningspreventiva arbetet.

BAKGRUND

Dopning har under de senaste decennierna kommit att uppmärksammas som ett växande samhällsproblem [1–4]. Undersökningar som gjorts uppskattar att omkring 50,000 – 100,000 individer i Sverige, motsvarande omkring en procent av befolkningen, använder dopningspreparat [1]. Denna siffra kan dock vara i underkant och i en studie redovisades en förekomst bland befolkningen på drygt fyra procent [3,5]. Andra undersökningar visar också att användningen ofta påbörjas i tidig ålder. En undersökning som genomfördes bland svenska 16- och 17-åringar visade att bland pojkarna var andelen som någonsin använt dopningspreparat 3,6 respektive 2,8 procent [6]. I CANs årliga skolundersökning har andelen som någonsin använt dopningspreparat legat mer eller mindre konstant på omkring en procent under 2000-talet bland pojkar och lägre bland flickor [7].

Bruk av anabola androgena steroider och tillväxthormon inom motionsidrotten omfattas av dopningslagen [8]. Denna lag tillkom år 1991 och i nuvarande form förbjuder den innehav, bruk, framställning, försäljning och överlåtelse av hormonpreparat (dvs., anabola androgena steroider (AAS) och tillväxthormon). Undantag görs då medicinska skäl föreligger och bruk sker på läkares inrådan. Lagen tillkom då användning av hormonpreparat innebär betydande kortsiktiga och långsiktiga hälsorisker. Det handlar exempelvis om humörväxlingar, ökad aggressivitet (särskilt om preparaten används i kombination med andra substanser) minskad empati samt depression [9–12]. Användning av hormonpreparat kan också leda till fysiologisk påverkan såsom hjärtförstoring, allvarliga lever- och muskelskador, gynekomasti (dvs. att män utvecklar bröst), testikelförkrympning, potensproblem och kraftigt ökat håravfall [11,13–16]. Kvinnor kan få ökad kropps- och ansiktsbehåring, djupare röst och förstorad klitoris [11,13–16]. Både män och kvinnor riskerar tillfällig eller permanent infertilitet [15–18].

Gym och träningsanläggningar utgör en högriskmiljö för dopningsbruk och relaterade problem. I en undersökning genomförd av STAD bland 36 anläggningar och 1,752 gymbesökare påvisades att andelen som någonsin använt AAS var 3,9 procent av alla män och 1,4 procent hade använt under de senaste 12 månaderna [19]. Redan under 1990-talet signalerade också gym i olika delar av Sverige att det fanns problem med dopning. Detta ledde till en rad initiativ för att förebygga dopningsbruk runt om i landet. År 2007 sökte STAD medel från Folkhälsomyndigheten (dåvarande Folkhälsoinstitutet) för att i samproduktion med berörda aktörer utveckla, implementera och utvärdera en metod för att förebygga dopning inom motionsidrotten. Metoden kom att döpas till 100% Ren Hårdträning (100% RHT) och är ett multikomponent program med flera typer av insatser som involverar olika nyckelaktörer [20]. Programmet bygger på samma principer som de av STAD tidigare utvecklade multikomponent programmen i Ansvarsfull Alkoholertering [21] och Krogar mot Knark [22]. Kortfattat består 100% RHT av följande komponenter:

- Aktiv samverkan mellan nyckelaktörer i lokalsamhället
- Utbildning av nyckelaktörer som omfattar ägare av och personal på träningsanläggningar, Polisen och preventionssamordnare för länsstyrelser och kommuner
- Gymmen arbetar aktivt med policy. Polisen genomför tillsyn men även Antidoping Sverige genomför tillsyn på gym anslutna till Riksidrottsförbundet
- Diplomerings av gym och träningsanläggningar som uppfyller kriterier som bland annat omfattar samverkan med en kontaktpolis

I detta arbete spelar Polisen en central roll. Det ska det finnas ett etablerat samarbete mellan gym och lokal polis, förslagsvis genom en kontaktpolis som gymmen kan kontakta vid dopningsmisstankar samt rådfråga vid behov, och Polisen ska också utföra tillsyn på gymmen. Faktorer som främjar en god samverkan är att Polisen har en förståelse för dopningsproblematiken och att resurser avsätts så att Polisen kan driva ett aktivt arbete mot dopning. Sedan 2021 har STAD tillsammans med Polismyndigheten tagit fram en digital halvdagsutbildning riktad till poliser. Utbildningen behandlar exempelvis metoden 100% RHT och hur Polisen kan arbeta brottsförebyggande mot dopning. Vidare får poliserna praktiska redskap för hur de kan planera och genomföra insatser på gym, enhetsberäkningar av dopningspreparat samt hur skälig misstanke om dopningsbrott kan byggas upp genom insamling av bevis. Även samarbetet med lokala media lyfts på utbildningen samt erfarenhetsutbyte mellan deltagare från olika delar av landet i form av gruppdiskussioner. Målet med utbildningen är att lyfta frågan och öka kunskapen om dopningsproblematiken samt att ge Polisen verktyg för hur de praktiskt kan arbeta mot dopning. En utvärdering av utbildningen har genomförts av STAD [23] och resultaten visar att utbildningen har tagits emot väl och att kursdeltagarna tror sig ha nytta av utbildningen eftersom den gav dem en ökad förståelse för dopningsfrågan och kunskap för hur ett framgångsrikt polisiärt arbete mot dopning kan bedrivas. Under 2021 utbildades 369 poliser och enligt Polisen själva har antalet riktade insatser (totalt 18 stycken) mot gym ökat under 2021 [24].

För att få en ökad och fördjupad kunskap om polisens syn på dopning, hur Polisen idag arbetar mot dopning samt möjligheter och hinder för ett mer effektivt dopningsförebyggande arbete, har STAD genomfört en djupintervjustudie och en enkätstudie bland poliser. Resultat från djupintervjustudien behandlar möjligheter och hinder för ett effektivt dopningspreventivt arbete och finns publicerade både i en svensk rapport [25] och i en vetenskaplig artikel [26]. I föreliggande rapport presenteras resultat från enkätstudien.

Syfte

Syftet med studien var att undersöka polisens syn på dopning och dopningsrelaterade problem i samhället samt att undersöka förutsättningar för och genomförande av ett effektivt dopningspreventivt arbete.

METOD

Urval av deltagare

Detta är en tvärsnittsundersökning där målgruppen är anställda inom Polismyndigheten. Urvalet är ett bekvämlighetsurval och deltagare har rekryterats på två olika sätt. Ett urval gjordes av tre poliser med samordnande funktion kring bland annat dopningsfrågor och brottsförebyggande arbete. De tre personerna fick uppgiften att bjuda in personer som tidigare tagit del av en två timmar lång föreläsning om dopning men även att bjuda in kollegor som inte har tagit del av denna föreläsning. Det andra urvalet bestod av personer som anmält sig till tidigare nämnda digitala halvdagsutbildning om dopningspreventivt arbete riktade till poliser. Att det var möjligt att ta del av utbildningen har kommunicerats brett i Polismyndighetens egna interna kanaler och via Svenska narkotikapolisföreningens tidskrift och information om utbildningen finns även på 100% Ren Hårdträningens hemsida¹.

Enkäten

Enkäten som genomfördes via webben togs fram av forskare på STAD i samråd med utvalda poliser och det nationella samordningsteamet för PRODIS (Prevention av Dopning i Sverige) på STAD. Enkäten innehöll bakgrundsfrågor och frågor om deras syn på följande områden: dopning som samhällsproblem, tillgänglighet av dopningspreparat, polisiärt dopningsarbete och förutsättningar för brottsförebyggande arbete mot dopning. Frågorna hade fasta svarsalternativ men kommentarer kunde lämnas efter flera av frågorna där respondenterna kunde utveckla sina svar. Enkäten avslutades med en fritextfråga där respondenterna ombads reflektera över vad de tror att man kan göra för att förebygga dopning i samhället. Enkäten pilottestades av ett antal poliser och tog omkring 10-15 minuter att besvara.

Genomförande

Totalt bjöds 810 poliser in att besvara enkäten. Datainsamlingen startade i oktober 2020 och avslutades i december 2021. Deltagare som rekryterades av de tre poliserna med samordnande funktion bjöds in via intern e-post som innehöll en länk till webbenkäten (Questback). Poliser som anmält sig till den digitala halvdagsutbildningen blev inbjudna till att besvara enkäten ett par veckor innan halvdagsutbildningen ägde rum. Dessa bjöds in via e-post som innehöll en personlig länk till webbenkäten. Poliserna kunde endast svara på enkäten fram tills dess att utbildningen drog igång. För att höja svarsfrekvensen skickades ett antal påminnelser ut till de som ännu inte slutfört enkäten. Data analyserades i SPSS version 27 och presenteras deskriptivt. Vissa frågor har ett mindre internt bortfall vilket finns redovisat i respektive resultattabell.

¹ www.renhardtraning.com/polisutbildningar

RESULTAT

Totalt samlades data in från 597 poliser av de totalt 810 inbjudna vilket ger en svarsfrekvens på 73,7 procent. Medianåldern var 35 år och en majoritet var män. Nästan hälften av respondenterna har arbetat som polis i åtta år eller mer och en majoritet var antingen ingripande- eller områdespolis (Tabell 1). Respondenterna representerar samtliga sju olika polisregioner men med lägst representation av poliser från Region Mitt. Nästan hälften av respondenterna rapporterar att de har någon form av tidigare dopningsrelaterad utbildning och nästan hälften känner till den dopningspreventiva metoden 100% Ren Hårdträning.

Tabell 1. Beskrivning av urvalet (n=597)

Ålder, median, interkvartilavstånd, variationsbredd ^a	35, 30-41, 22-64
Kön, n (%) ^b	
Kvinna	33,3 (198)
Man	66,7 (397)
Antal år som polis, median, interkvartilavstånd, variationsbredd ^a	6, 3-12, 0-45
Kategorier av antal år som polis, n (%)	
0-3 år	29,3 (174)
4-7 år	25,6 (152)
8-12	21,4 (127)
>12 år	23,6 (140)
Funktion som polis	
Ingripandepolis	44,9 (268)
Områdespolis	32,0 (191)
Kommunpolis	5,5 (33)
Utredare	4,7 (28)
Spanare	4,0 (24)
Förundersökningsledare	3,2 (19)
Annat	5,7 (34)
Polisregion, n (%) ^c	
Region Stockholm	23,2 (136)
Region Öst	21,7 (127)
Region Nord	20,6 (121)
Region Syd	12,5 (73)
Region Bergslagen	9,4 (55)
Region Väst	9,2 (54)
Region Mitt	3,4 (20)
Tidigare erhållit utbildning inom dopningsområdet? ^d	
Ja, under min grundutbildning	26,8 (160)
Ja, genom fortbildning	11,9 (71)
Ja, på annat sätt	10,6 (63)
Nej	50,7 (302)
Känner du till arbetsmetoden 100% Ren Hårdträning? ^e	
Ja	48,9 (215)
Nej	51,1 (225)

Data saknas: ^an=4, ^bn=2, ^cn=11, ^dn=1, ^en=157

Dopning som samhällsproblem och polisiärt dopningsarbete

En klar majoritet av deltagarna (62,6 %) anser att dopning är ett ganska eller mycket stort problem i samhället (Tabell 2). Vidare anser i princip samtliga respondenter att det ingår i deras arbetsuppgifter att arbeta mot dopning och här anges skäl i kommentarer såsom att dopning *de facto* är olagligt. En majoritet av respondenterna rapporterar också att de någon gång i månaden eller oftare möter personer som använder, eller som de misstänker

Tabell 2. Generellt om dopning och polisiärt dopningsarbete (n=597)

Anser du att dopning är ett problem i samhället? % (n)	
Ja, ett mycket stort problem	12,2 (73)
Ja, ett ganska stort problem	50,4 (301)
Varken stort eller litet problem	23,6 (141)
Ganska litet problem	6,5 (39)
Vet ej	7,2 (43)
Anser du att det ingår i dina arbetsuppgifter att arbeta mot dopning? % (n) ^a	
Ja	96,1 (574)
Nej	1,8 (11)
Ej relevant för min tjänst	1,8 (11)
Möter du i ditt arbete personer som använder, eller som du misstänker har använt dopningspreparat? % (n)	
Flera gånger i veckan	2,8 (17)
Någon gång i veckan	12,7 (76)
Någon gång i månaden	38,9 (232)
Någon gång om året	38,5 (230)
Aldrig	1,3 (8)
Ej relevant för min tjänst	3,2 (19)
Vet ej	2,5 (15)
Möter du i ditt arbete personer som hanterar, eller som du misstänker har hanterat dopningspreparat? % (n)	
Flera gånger i veckan	2,7 (16)
Någon gång i veckan	8,7 (52)
Någon gång i månaden	34,7 (207)
Någon gång om året	42,9 (256)
Aldrig	3,0 (18)
Ej relevant för min tjänst	3,2 (19)
Vet ej	4,9 (29)
I samband med vilka andra typer av brottslighet tror du att dopning förekommer? % (n) ^d	
Våldsbrott	95,6 (568)
Våld i nära relationer	88,2 (524)
Narkotikarelaterad brottslighet	88,0 (523)
Gängkriminalitet	85,7 (509)
Rån, överfall	57,1 (339)
Sexualbrott	54,7 (325)
Ungdomsbrottslighet	42,8 (254)
Skadegörelse	32,3 (192)
Trafikförseelser	29,8 (177)
Inbrott	15,2 (90)

Data saknas: ^an=3

använder dopningspreparat. Flera respondenter kommenterade dock att mörkertalet troligen är stort men att dopningsbrott bortses från på grund av få riktade insatser mot dopning och en bristande kunskap kring dopning. Kopplingen mellan narkotika och dopning nämndes också då man ofta upptäcker dopningspreparat i samband med utredningar kring andra narkotikabrott. Slutligen nämndes att det händer att dopning uppmärksammas då individer (även yngre) påträffas med potenshöjande substanser för att behandla erektionsproblem.

Nästan hälften av respondenterna rapporterade att de i sitt arbete någon gång i månaden eller oftare möter personer som hanterar (eller som de misstänker hanterar) dopningspreparat (Tabell 2). Här nämndes också att mörkertalet troligen är stort då flera kommenterade att det är lätt att denna typ av brott förbises. Respondenterna rapporterar också att de tror att dopning förekommer i en rad andra brott såsom våldsbrott, våld i nära relationer, narkotikarelaterad brottslighet och gängkriminalitet. Här kommenterades att dopning kan förekomma i samtliga typer av brott just därför att dopning upplevs som utbrett i samhället. Man kommenterade också att dopning många gånger förbises i exempelvis våld i nära relationer och att dopning upplevs ha blivit ett mycket vanligt inslag i gängkriminellas livsstil.

Tillgänglighet till dopning

Omkring en fjärdedel av respondenterna upplever att tillgängligheten på dopningspreparat har ökat till viss eller stor del under de senaste tre åren (Tabell 3). Kommentarer som nämndes var att det framförallt beror på en ökad tillgänglighet på nätet där dopning exempelvis säljs på krypterade sajter. Vidare upplevs att man upptäcker fler postförsändelser med dopning, vilket i och för sig kan bero på att postföretag har blivit mer uppmärksamma. På frågan om respondenterna upplever att förekomsten av dopningsrelaterade problem har förändrats de senaste tre åren svarade omkring en fjärdedel att de tycker att det har skett en viss eller stor ökning (Tabell 3). Här kommenterades att man upplever att dopningsbruk har gått ner i åldrarna och att det är vanligt bland kriminella, inte minst gängkriminella. Dock framhölls att förhöjd kunskap om dopning också bidrar till att man upplever att det har ökat, flera beskriver också att en bedömning är svår att göra eftersom man ofta inte arbetar riktat mot dopning och att många som använder dopning inte nödvändigtvis har stora muskulösa kroppar, varför det är svårt att upptäcka.

Drygt hälften av respondenterna rapporterar att de tror att internet är det vanligaste sättet för dopningsanvändare att första gången få tag på dopningspreparat (Tabell 3). Drygt tjugo procent rapporterar också att de tror att förstagångsanvändare får tag på dopningspreparat via vänner och på gym och träningsanläggningar.

Tabell 3. Tillgänglighet av dopning och förekomst av dopningsrelaterade problem (n=597)

Upplever du att tillgängligheten av dopningspreparat har förändrats under de senaste 3 åren? % (n) ^a	
Stor ökning	6,4 (38)
Viss ökning	19,7 (117)
Ingen skillnad	16,3 (97)
Viss minskning	0,3 (2)
Stor minskning	0,2 (1)
Vet ej	57,1 (339)
Upplever du i ditt arbete att förekomsten av dopningsrelaterade problem har förändrats de senaste 3 åren? % (n) ^b	
Stor ökning	4,7 (28)
Viss ökning	20,8 (124)
Ingen skillnad	25,8 (154)
Viss minskning	2,9 (17)
Stor minskning	0,2 (1)
Vet ej	45,6 (272)
Var tror du att det är vanligast att dopningsanvändare första gången får tag på dopningspreparat? % (n) ^a	
Internet	53,9 (320)
Gym och träningsanläggningar	22,4 (133)
Vänner	21,5 (128)
Annat	2,2 (13)

Data saknas: ^an=3, ^bn=1

Förutsättningar för polisiärt arbete mot dopning

En majoritet av respondenterna anser att dopningsfrågan inte prioriteras eller att de inte arbetar planerat med dopningsfrågan i deras lokalpolisområde (Tabell 4). Vidare anger drygt hälften av respondenterna att de inte ges tillräckliga förutsättningar att arbeta mot dopning och en dryg tredjedel att de delvis ges förutsättningar. Som skäl till detta nämns i kommentarer bland annat resurs- och kunskapsbrister. Detta förtydligas av att nästan tre av fyra respondenter anger att de saknar vidareutbildning i deras arbete mot dopning, nästan sextio procent att det saknas personalresurser och nästan trettio procent att det saknas handledning (Tabell 4). Vidare kommenteras att det finns ett behov av att förtydliga kopplingen mellan dopning och annan brottslighet och att många poliser inte har tillräcklig kunskap i hur man bygger upp en misstanke kring dopningsbrott. I linje med detta underströks om vikten av att höja kunskapsnivån bland förundersökningsledare så att de kan fatta trygga beslut som når framgång i domstol. Flera nämner dock att kollegor, inklusive dem själva, har fått gå dopningsutbildningar vilket ses som ett sätt att lyfta dopningsfrågan och några nämner också att de har utbildade poliser i deras lokalpolisområde som fungerar som kontaktpoliser mot gym.

Drygt hälften av respondenterna rapporterade att de efterfrågar ett förenklat förfarande vid dopningstest (Tabell 4). Här nämns exempelvis svårigheter med urinprov då det är svårt att få till ett beslut om kateter om någon vägrar att lämna urinprov, men man efterfrågar även möjligheter till alternativ och förenklad provtagning via till exempel

Tabell 4. Förutsättningar för polisiärt arbete mot dopning (n=597)

Anser du att dopningsfrågan prioriteras i ert lokalpolisområde? % (n)	
Ja	5,0 (30)
Delvis	23,3 (139)
Nej	63,8 (381)
Ej relevant för min tjänst	0,3 (2)
Vet ej	7,5 (45)
Anser du att ni i ert lokalpolisområde arbetar planerat med dopningsfrågan? % (n)	
Ja	21,1 (126)
Nej	61,1 (365)
Vet ej	17,8 (106)
Anser du att du ges tillräckliga förutsättningar att arbeta mot dopning? % (n)	
Ja	7,5 (45)
Delvis	35,5 (212)
Nej	53,3 (318)
Ej relevant för min tjänst	3,7 (22)
Saknar du något i ditt arbete mot dopning? % (n) ^a	
Vidareutbildning/kunskap	73,6 (420)
Personalresurs	57,1 (326)
Förenklat förfarande vid dopningstest	56,0 (320)
Samverkan	32,4 (185)
Handledning	29,9 (171)
Dopningsfrågan obligatoriskt i grundutbildningen	38,9 (165)
Stöd från min närmaste chef	11,0 (63)
Ekonomiska resurser	9,8 (56)
I vilken omfattning arbetar ni i ert lokalpolisområde med tillsynsbesök på gym? % (n) ^b	
Någon gång i veckan	1,0 (6)
Någon gång i månaden	10,6 (63)
Någon gång om året	34,1 (202)
Aldrig	26,8 (159)
Vet ej	27,5 (163)

Data saknas: ^an=26, ^bn=4

blodprov eller andra snabbtester, förutsatt att det finns tillgängligt. Vad gäller planerat arbete nämns att många lokalpolisområden har riktade insatser en eller ett par gånger per år som har varit framgångsrika mot gym, men det nämns samtidigt att en till två gånger per år är för lite. Att tillsynsbesök vanligen inte sker så ofta kan också utrönas i respondenternas svar gällande hur ofta tillsynsbesök på gym sker. Här rapporterar en dryg tredjedel av respondenterna att det sker någon gång om året och omkring en fjärdedel att så aldrig sker; omkring tio procent rapporterade att det sker någon gång i månaden (Tabell 4).

Samverkan med andra aktörer

Nästan en tredjedel av respondenterna anger att samverkan saknas i deras dopningsarbete (Tabell 4), samtidigt rapporterar en dryg tredjedel att de samverkar med

andra aktörer i dopningsfrågor (och drygt fyrtio procent visste ej om så var fallet, Tabell 5). Den absolut vanligaste aktören som man samarbetar med är gym och träningsanläggningar, men man rapporterar även att man till viss del samverkar med exempelvis kommunala samordnare och länsstyrelsen. Vi ställde också frågan om man anser att en förutsättning för att arbeta mot dopning är att dopningsfrågan är omnämnd i det så kallade medborgarlöftet mellan Polismyndigheten och kommunen. Här svarade fyrtio procent att de tycker det och en dryg tredjedel att de inte tycker det (Tabell 5). Respondenter kommenterade att det blir ett ställningstagande om dopningsfrågan lyfts in i medborgarlöftet vilket troligen skulle innebära att Polisen i större utsträckning skulle uppmärksamma problemet. Dock påpekas också att medborgarlöftet ska spegla

Tabell 5. Samverkan med andra aktörer i dopningspreventivt arbete (n=597)

Samverkar ni i ert lokalpolisområde med andra aktörer i frågan som rör dopning? % (n)	
Ja	35,5 (212)
Nej	20,9 (125)
Vet ej	43,6 (260)
Vilka andra aktörer samverkar ni med? % (n) ^a	
Gym och träningsanläggningar	94,2 (195)
Kommunala samordnare	31,4(65)
Länsstyrelsen	22,2 (46)
Socialtjänsten	16,9 (35)
Skolan	17,4 (36)
Postombud såsom PostNord, Bring etc	10,1 (21)
Hälso- och sjukvården	9,2 (19)
Tullverket	8,2 (17)
Riksidrottsförbundet, SISU distrikt	6,3 (13)
Anser du att en viktig förutsättning för att arbeta mot dopning är att dopningsfrågan är omnämnd i medborgarlöfte mellan polismyndigheten och kommunen? % (n) ^b	
Ja	40,3 (240)
Nej	34,6 (206)
Vet ej	25,2 (150)
Vilka aktörer utöver Polismyndigheten anser du bör engagera sig i arbetet mot dopning för att det ska fungera och vara verksamt? % (n) ^c	
Gym och träningsanläggningar	95,4 (557)
Hälso- och sjukvården	73,6 (430)
Skolan	72,4 (423)
Postombud såsom PostNord, Bring etc	58,6 (342)
Ungdomsmottagningar	58,4 (341)
Socialtjänsten	58,0 (339)
Tullverket	57,9 (338)
Kommunala samordnare	50,0 (292)
Länsstyrelsen	30,3 (177)
Riksidrottsförbundet/SISU distrikt	25,5 (149)
Frivilligorganisationer	20,2 (118)

Data saknas: ^an=5 (totalt kunde 212 svara på frågan), ^bn=1, ^cn=13

medborgarnas önskan och att medborgarna, i förhållande till andra problem, kanske inte upplever dopningsfrågan som särskilt problematisk.

Utöver Polismyndigheten anser nästan samtliga respondenter att gym och träningsanläggningar bör engagera sig i arbetet mot dopning för att det ska vara framgångsrikt (Tabell 5). Andra aktörer som nämns av en stor andel är hälso- och sjukvården, skolan, postombud, ungdomsmottagningar, socialtjänsten, tullverket och kommunala samordnare. Andra aktörer som nämns i kommentarer är idrottsföreningar. Angående postombud nämns att nuvarande lagstiftning är ett hinder då straffvärdet inte är högt nog för att sekretessen i postlagen ska kunna brytas.

Reflektioner kring dopningspreventivt arbete

Respondenterna ombads avslutningsvis att reflektera kring vad de tror att man kan göra för att förebygga dopning i samhället. Över hälften av respondenterna bidrog med reflektioner som kan delas in i följande teman: generella åtgärder, åtgärder på gym, åtgärder relaterat till hur Polisen arbetar och hinder i arbetet mot dopning.

Generella åtgärder

Flera respondenter återkom till att unga killar idag får sina mansideal från media och inte minst sociala medier där de matas med bilden av den perfekta manskroppen med sexpack och stor överkropp. Detta medför att många strävar efter detta ideal och söker olika mer eller mindre snabba vägar på exempelvis sociala medier för att nå dit. I förslagen kommenteras att detta är svårt att stävja men man föreslår exempelvis informationsinsatser i högstadiet där man informerar om dopningens konsekvenser, både fysiska och rättsliga. Detta kan förslagsvis göras inom ramen för idrottsundervisningen vilket då kräver fortbildning av lärare. På samma sätt kan idrottsföreningar arbeta med att informera sina ungdomar. Om misstanke finns om dopningsanvändning behöver lärare eller ledare prata enskilt med personen. I övrigt nämns att befolkningen i största allmänhet behöver informeras om dopning, hur utbredd det är och dess konsekvenser. I detta syfte nämns att man kan arbeta med profiler och influencers. Några nämner också att kunskapsnivån bland personal inom hälso- och sjukvården, inklusive psykiatri, behöver höjas för att bli bättre på att upptäcka och bemöta personer som använder dopning.

Åtgärder på gym

Flera respondenter återkom till vikten av att fler gym engagerar sig och arbetar aktivt mot dopning. Här nämns att gym behöver kommunicera till sina medlemmar att de tar ställning mot dopning, att det finns synlig information på gymmen om dopningens konsekvenser, att gymmen arbetar med policy och tydliga rutiner för hur de hanterar olika dopningsrelaterade situationer, att de utbildar sin personal i dopningsfrågan och att de samverkar med polis vid dopningsmisstanke – exempelvis genom att tipsa Polisen. Ett förslag var också att gym kan ha mer eller mindre obligatoriska samtal med ungdomar under 18 år som köper gymkort och informera om dopning och kosttillskott och vad som gäller på gymmet. Vidare fanns förslag om att det i medlemsavtalet mellan kund och gym

skulle stå att man som medlem godkänner provtagning vid dopningsmisstanke eller rutinkontroll och att om man underlåter provtagning eller testar positivt, blir avstängd från gymmet tills man kan visa att man är ren. Flera nämnde också 100% Ren Hårdträning och att den är en väletablerad metod som gymmen bör arbeta med. Ett förslag handlade också om att företag och myndigheter endast beviljar friskvård till gym som är certifierade i 100% Ren Hårdträning.

Vad gäller hur Polisen kan arbeta tillsammans med gym framkom att flera anser att det finns behov av god samverkan med gymmen för att underlätta mer frekventa och riktade tillsynsbesök på gym. Det kan handla om ökad synlighet i uniform men även att man som polis tränar på gym civilt för att upptäcka dopningsrelaterade brott. I dessa sammanhang nämns också att ett bra koncept för att främja samverkan mellan gym och Polismyndigheten är att lokalpolisområden utser kontaktpoliser som är utbildade i dopningsfrågan och som arbetar mer tätt med gymmen.

Åtgärder relaterat till Polisens arbete mot dopning

Utöver det som nämnts ovan om hur Polisen kan arbeta mer riktat mot gym framkom flera andra förslag på åtgärder. Främst handlar det om att öka kunskapen bland poliser om dopning och att dopning många gånger samspekar i andra brott. Några nämnde att dopning borde vara ett obligatoriskt inslag i grundutbildningen. Vikten av att öka kunskapen bland förundersökningsledare lyftes som särskilt viktig då beslut behöver fattas som leder fram till en starkare bevisföring i dopningsbrott. Flera resonerade att om kunskapen om dopning höjs inom poliskåren kommer dopningsfrågan också ges en ökad prioritet. Här nämndes också att det finns behov av att Polisen arbetar mer systematiskt med fler riktade insatser på samma sätt som trafikveckor är ett återkommande inslag. Dock nämns att för att kunna arbeta mer systematiskt med dopningsfrågan så krävs också mer resurser. Slutligen nämndes att mycket av handeln med dopning sker via internet och att det vore önskvärt med riktade insatser med internetspaning för att komma åt leverantörer.

Hinder i Polisens dopningspreventiva arbete

Ett återkommande hinder som lyftes var den låga graden av kunskap om dopning inom poliskåren. Men inte bara inom poliskåren är kunskapen om dopning generellt låg, utan även bland åklagare och JO upplevs kunskapen som låg, vilket kan vara ett hinder. En respondent berättade om ett fall som började med misstanke om rattfylleri, vilket sedan utökades till dopningsbrott i arresten på grund av tydliga tecken. Detta bedömdes som skälig grund för beslut om husrannsakan och vid husrannsakan återfanns också dopningspreparat. Fallet anmälades dock till Justitieombudsmannen (JO) som gjorde bedömningen att omständigheterna som föranledde beslut om husrannsakan inte var grund för skälig misstanke om att den misstänkte hade dopningspreparat i bostaden. Därmed fanns ingen grund för beslut om husrannsakan. Att man sedan hittade dopningspreparat i bostaden saknade betydelse. Detta kan ha som konsekvens att poliser inte fattar denna typ av beslut framledes.

Ett annat hinder som nämns är testning med urinprov som är den metod som är tillåten för dopningstestning. Då individer kan vägra testning finns ett behov av att genomföra tvingande testning exempelvis med kateter, men man efterfrågar även förenklade dopningstester, till exempel genom blodprov eller om snabbtester kan utvecklas. Att straffsatsen för dopningsbrott är relativt låg är också något som nämns som ett hinder då arbetsinsatsen i förhållande till straffvärdet är alldeles för stor. Postlagen nämns också som ett hinder och att det vore önskvärt med en förändring för att underlätta att komma åt postförsändelser.

En annan respondent beskriver vidare att hen upplever dopning som svårjobb. Det är exempelvis svårt att beräkna doser vid avrapportering och det är många olika, mer eller mindre okända preparat som ska rapporteras vilket gör att det blir tidskrävande avrapporteringar. Detta i kombination med lågt straffvärde och låg kunskap om lagstiftning kring dopning riskerar att det blir en ond cirkel. Det vill säga, man rapporterar inte för att man är osäker och man är osäker för att man inte har tillräcklig kunskap. Och om man mot förmodan rapporterar och det leder fram till fällande dom innebär det i bästa fall relativt lågt straff.

DISKUSSION

Syftet med studien var att undersöka polisens syn på dopning och dopningsrelaterade problem i samhället samt att undersöka förutsättningar för och genomförande av ett effektivt dopningspreventivt arbete. Resultaten visar att en majoritet av respondenterna anser att dopning är ett samhällsproblem och att de tror att dopning förekommer i en rad andra brott såsom våldsbrott, våld i nära relationer, narkotikarelaterad brottslighet och gängkriminalitet. En betydande andel respondenter upplever att tillgängligheten till dopning har ökat under de senaste tre åren vilket framför allt tillskrivs en ökad näthandel. I linje med detta resultat upplever en betydande andel respondenter att dopningsrelaterade problem också har ökat under de senaste tre åren. I princip samtliga respondenter anser att det ingår i deras arbetsuppgifter att arbeta mot dopning, men en majoritet anser samtidigt att dopningsfrågan inte prioriteras inom deras lokalpolisområde. Man framhåller att orsaker till detta är den allmänt låga kunskapsnivån om dopning inom poliskåren, inte minst bland förundersökningsledare men även bland aktörer såsom åklagare och JO, och att inte tillräckliga resurser avsätts för att arbeta mot dopning. Denna bild av låg kunskapsnivå förtydligas av att nästan tre av fyra respondenter anger att de saknar vidareutbildning och nästan sex av tio att det saknas personalresurser. Att en bristande kunskapsnivå är ett hinder var också något som framkom i de djupintervjuer som vi tidigare genomfört med poliser [25,26].

Tidigare forskning pekar också på bristande kunskap som ett centralt hinder för ett effektivt preventivt arbete [27,28]. Det framstår därför som tydligt att graden av kunskap om dopning behöver öka bland poliser och andra aktörer. Ett sätt skulle kunna vara att dopning blir ett obligatoriskt moment i grundutbildningen för poliser och ett annat sätt är att erbjuda vidareutbildning likt den utbildning som STAD erbjuder poliser [23].

En dryg tredjedel av respondenterna rapporterade att de samverkar med andra aktörer som rör dopningsfrågan och den absolut vanligaste aktören var gym och träningsanläggningar. En given högriskarena för dopning där Polisen kan arbeta effektivt mot dopning är just gym och träningsanläggningar. Drygt fyrtio procent av respondenterna angav att tillsynsbesök på gym genomförs, men vanligen sker det inte oftare än någon gång per år vilket många respondenter också kommenterade inte är tillräckligt. Flera respondenter förklarade att det finns behov av god samverkan med gymmen för att underlätta Polisens arbete med mer frekventa och riktade tillsynsbesök på gym. En framgångsfaktor i detta sammanhang är att lokalpolisområden utser särskilda kontaktpoliser som gymmen kan kontakta och rådgöra med i dopningsrelaterade frågor. Ett samverkansavtal mellan gym och polis som exempelvis möjliggör att polis kan träna civilt för att upptäcka dopningsrelaterade brott är också en underlättande faktor. Dessa möjliggörande faktorer var också något som belystes i de tidigare nämnda djupintervjuerna med poliser [25,26]. Flera respondenter återkom också till vikten av att fler gym arbetar mer aktivt mot dopning. I detta ingår exempelvis ett systematiskt policyarbete med tydliga rutiner för hur gympersonal hanterar olika uppkomna dopningsrelaterade situationer och att de utbildar personalen i dopningsfrågan, kommunicerar till medlemmarna att gymmet tar ställning mot dopning, synliggör informationsmaterial om dopningens negativa konsekvenser samt att de samverkar med Polisen. Ovanstående strategier är en del av 100% RHT och flera respondenter nämnde att denna metod är något som gymmen med fördel kan arbeta med. I detta sammanhang kan också nämnas att nästan hälften av respondenterna kände till 100% RHT.

Respondenterna nämnde ett antal hinder för ett effektivt dopningspreventivt arbete. Exempelvis rapporterade drygt hälften av respondenterna att de efterfrågar ett förenklat förfarande vid dopningstest. Som lagen ser ut nu är urinprov den metod som är tillåten för dopningstestning och vägrar en individ att ge urinprov är det svårt att få till beslut om tvingande åtgärder till exempel med kateter. Man efterfrågar också förenklat förfarande vid dopningstest, exempelvis med blodtester eller med andra snabbtester i den mån det finns sådana utvecklade. Oss veterligen finns inga kommersiellt gångbara snabbtest utvecklade. Studier har gjorts som visar lovande resultat där man kan detektera dopningsanvändning genom andra typer av biologiskt material såsom hår, saliv och utandningstest [29–32]. Andra hinder som nämns är exempelvis postlagen som gör det svårt att komma åt postförsändelser men även att dopningsbrott har ett relativt lågt straffvärde. En respondent beskriver dopning som svårjobb. Det är svårt att beräkna doser vid avrapportering och det är många olika, mer eller mindre okända preparat som ska rapporteras vilket gör avrapporteringarna tidskrävande. Sammantaget gör detta att man kan avstå från att rapportera. En respondent beskriver det som en ond cirkel där man inte rapporterar för att man är osäker och man är osäker för att man inte har tillräckliga kunskaper. Om man mot förmodan rapporterar och det leder fram till fällande dom innebär det i bästa fall ett relativt lågt straff.

Sammanfattningsvis finns flera förbättringsområden. Det kanske mest givna är att kunskapen om dopning och dess konsekvenser behöver öka bland poliser. En ökad

förståelse för dopning och hur dopning hänger samman med annan typ av brottslighet kan medföra att dopningsfrågan ges ökad prioritet. Under 2020 utvecklade STAD tillsammans med Polismyndigheten en digital halvdagsutbildning om dopning som var en vidareutveckling av vår tidigare fysiska utbildning för polisen. Under 2021 utbildades 369 poliser och en uppföljning som gjorts visade att utbildningen togs emot mycket väl [23] då den gav dem en ökad kunskap om dopning och om hur effektivt polisiärt arbete kan utföras. Detta exempel visar att det finns ett behov av att fortbilda poliser och att det kan ge positiva konsekvenser i form av ökad förståelse och prioritet av dopningsfrågan, och att det kan ha lett till fler riktade insatser på gym [24]. Något som också lyftes som ett förbättringsområde är att information om dopning och dess konsekvenser måste nå ut till unga. Förslagsvis kan det ske genom universell prevention där man arbetar med informationsinsatser och andra strategier i skolan [33].

Styrkor och svagheter

Studien har en rad styrkor som bör lyftas fram. Den baseras på svar från poliser som representerar en stor spridning beträffande polisregion, erfarenhet som polis, funktion och kön. En ytterligare styrka är att svarsfrekvensen kan anses som relativt hög. Undersökningen är också unik ur ett nationellt och internationellt perspektiv då det inte mycket finns publicerat kring poliser och deras syn på arbete mot dopning. Studien har också svagheter. Den största är att respondenterna utgör ett bekvämlighetsurval av personer som har valts ut av personer inom Polismyndigheten, eller som har anmält sig till en polisutbildning om dopningspreventivt arbete. Detta medför att det kan finnas ett högre intresse av dopning och relaterade frågor hos respondenterna jämfört med poliser i allmänhet. Dock var det inte möjligt att göra ett slumpmässigt urval av poliser då Polisen inte kan dela med sig av listor med e-postadresser till sina anställda. Datainsamlingen pågick under Covid-pandemin som påverkade gymmens verksamheter och kan ha påverkat respondenternas svar.

Slutsats

Det finns ett behov av att utveckla och effektivisera Polisens dopningsförebyggande arbete. Resultaten som presenterats i föreliggande rapport utgör grund för rekommendationer kopplade till Polisens organisation.

Rekommendationer:

- Kunskapsnivån kring dopning, dess konsekvenser och samverkan i andra brott bör höjas bland poliser, inte minst förundersökningsledare.
- Inrättande av standardiserad vidareutbildning om dopning riktad till poliser, inklusive förundersökningsledare, bör övervägas.
- Dopningsfrågan bör ges ökad prioritet inom Polismyndigheten.
- Adekvata resurser för dopningspreventivt arbete bör avsättas inom Polismyndigheten.
- Fler gym och träningsanläggningar bör arbeta aktivt mot dopning genom exempelvis ett systematiskt policyarbete, tydliga rutiner och samverkan med berörda aktörer,

inklusive Polisen. En metod som kan spridas och implementeras är 100% Ren Hårdträning.

- En samverkansstruktur mellan lokalpolisområden och gym bör främjas, exempelvis genom samverkansavtal och upprättande av kontaktpoliser.
- Kunskapsnivån kring dopning bör höjas bland andra professioner såsom åklagare och Justitieombudsmannen (JO).
- Översyn över dopningstestförfarande bör göras för att underlätta dopningstester.
- Översyn av dopningslagstiftning, inklusive påföljder, och postlagen bör göras för att underlätta det dopningspreventiva arbetet.
- Dopningspreventiva insatser bör utvecklas och implementeras i skolan.

REFERENSER

1. Sjöqvist F, Garle M, Rane A. Use of doping agents, particularly anabolic steroids, in sports and society. *Lancet*. 2008;371: 1872–1882.
2. Sagoe D, Molde H, Andreassen CS, Torsheim T, Pallesen S. The global epidemiology of anabolic-androgenic steroid use: a meta-analysis and meta-regression analysis. *Ann Epidemiol*. 2014;24: 383–398.
3. Sagoe D, Torsheim T, Molde H, Andreassen CS, Pallesen S. Anabolic-androgenic Steroid Use in the Nordic Countries: A Meta-analysis and Meta-regression Analysis. *Nordic Studies on Alcohol and Drugs*. 2014;0.
4. Bates G, Vinther AS. Applying insights from implementation and intervention science to improve the evidence base on image and performance-enhancing drugs (IPEDs) interventions. *Performance Enhancement & Health*. 2021;9: 100193.
5. Svedäter G, Svennberg L, Westfelt L, Qvarfordt A, Lilja M. Performance and image enhancing substance use among young people in Sweden. *Performance Enhancement & Health*. 2021;9: 100194.
6. Nilsson S, Baigi A, Marklund B, Fridlund B. The prevalence of the use of androgenic anabolic steroids by adolescents in a county of Sweden. *Eur J Public Health*. 2001;11: 195–197.
7. CAN rapport 205. CAN:s nationella skolundersökning 2021 - Ungas erfarenheter av alkohol, narkotika, doning, tobak och spel. Stockholm: Centralförbundet för alkohol- och drogupplysning (CAN); 2021.
8. Lag om förbud mot vissa dopningsmedel (1991:1969). 1991.
9. Lundholm L, Frisell T, Lichtenstein P, Långström N. Anabolic androgenic steroids and violent offending: confounding by polysubstance abuse among 10,365 general population men. *Addiction*. 2015;110: 100–108.
10. Pope HG, Kanayama G, Hudson JI, Kaufman MJ. Review Article: Anabolic-Androgenic Steroids, Violence, and Crime: Two Cases and Literature Review. *Am J Addict*. 2021;30: 423–432.
11. Kanayama G, Brower KJ, Wood RI, Hudson JI, Pope HG. Anabolic-androgenic steroid dependence: an emerging disorder. *Addiction*. 2009;104: 1966–1978.
12. Piacentino D, Kotzalidis GD, Del Casale A, Aromatario MR, Pomara C, Girardi P, et al. Anabolic-androgenic steroid use and psychopathology in athletes. A systematic review. *Curr Neuropharmacol*. 2015;13: 101–121.
13. Kanayama G, Hudson JI, Pope HG. Long-term psychiatric and medical consequences of anabolic-androgenic steroid abuse: a looming public health concern? *Drug Alcohol Depend*. 2008;98: 1–12.
14. Kanayama G, Hudson JI, Pope HG. Illicit anabolic-androgenic steroid use. *Horm Behav*. 2010;58: 111–121.
15. van Amsterdam J, Opperhuizen A, Hartgens F. Adverse health effects of anabolic-androgenic steroids. *Regul Toxicol Pharmacol*. 2010;57: 117–123.
16. Mhillaj E, Morgese MG, Tucci P, Bove M, Schiavone S, Trabace L. Effects of anabolic-androgens on brain reward function. *Front Neurosci*. 2015;9: 295.
17. Christou MA, Christou PA, Markozannes G, Tsatsoulis A, Mastorakos G, Tigas S. Effects of Anabolic Androgenic Steroids on the Reproductive System of Athletes

- and Recreational Users: A Systematic Review and Meta-Analysis. *Sports Med.* 2017;47: 1869–1883.
18. Albano GD, Amico F, Cocimano G, Liberto A, Maglietta F, Esposito M, et al. Adverse Effects of Anabolic-Androgenic Steroids: A Literature Review. *Healthcare (Basel).* 2021;9.
 19. Leifman H, Rehnman C, Sjöblom E, Holgersson S. Anabolic androgenic steroids--use and correlates among gym users--an assessment study using questionnaires and observations at gyms in the Stockholm region. *Int J Environ Res Public Health.* 2011;8: 2656–2674.
 20. Molero Y, Gripenberg J, Bakshi A-S. Effectiveness and implementation of a community-based prevention programme targeting anabolic androgenic steroid use in gyms: study protocol of a quasi-experimental control group study. *BMC Sports Sci Med Rehabil.* 2016;8: 36.
 21. Wallin E. Responsible beverage service - effects of a community action project. Doctoral dissertation, Department of Public Health Sciences, Karolinska Institutet. 2004.
 22. Gripenberg Abdon J. Drug use at licensed premises: prevalence and prevention. Doctoral dissertation, Department of Public Health Sciences, Karolinska Institutet. 2012.
 23. Elgán T, Kvillemo P, Feltmann K, Gripenberg J. Uppföljning av en digital dopningsutbildning för poliser - Slutrapport av en uppföljning under hösten 2021. STAD (Stockholm förebygger alkohol- och drogproblem); 2022.
 24. Nyhem G. Trendbrott - polisens insatser på gym ökar. Svenska narkotikapolisföreningens tidskrift. 2021.
 25. Kvillemo P, Strandberg A, Elgán T, Gripenberg J. Möjligheter och hinder för ett effektivt dopningspreventivt arbete - En djupintervjustudie bland poliser. STAD (Stockholm förebygger alkohol- och drogproblem); 2022.
 26. Kvillemo P, Strandberg AK, Elgán TH, Gripenberg J. Facilitators and barriers in preventing doping among recreational athletes: A qualitative interview study among police officers. *Front Public Health.* 2022;10.
 27. Fixsen DL, Naom SF, Blase KA, Friedman RM. Implementation research: a synthesis of the literature. 2005;
 28. Scaccia JP, Cook BS, Lamont A, Wandersman A, Castellow J, Katz J, et al. A practical implementation science heuristic for organizational readiness: R = MC2. *J Community Psychol.* 2015;43: 484–501.
 29. Thevis M, Geyer H, Tretzel L, Schänzer W. Sports drug testing using complementary matrices: Advantages and limitations. *J Pharm Biomed Anal.* 2016;130: 220–230.
 30. Garzinsky A-M, Thomas A, Krug O, Thevis M. Probing for the presence of doping agents in exhaled breath using chromatographic/mass spectrometric approaches. *Rapid Commun Mass Spectrom.* 2020;35: e8939.
 31. Anizan S, Huestis MA. The potential role of oral fluid in antidoping testing. *Clin Chem.* 2014;60: 307–322.
 32. Kintz P, Gheddar L, Raul J-S. Simultaneous testing for anabolic steroids in human hair specimens collected from various anatomic locations has several advantages when compared with the standard head hair analysis. *Drug Test Anal.* 2021;13:

1445–1451.

33. Pöppel K. Efficient ways to combat doping in a sports education context!? A systematic review on doping prevention measures focusing on young age groups. *Front Sports Act Living*. 2021;3: 673452.